

BEAVDEGIRJI | MØTEPROTOKOLL

čoahkkín møte	: riikkastivrra landsstyret – LS 2013/01
báiki sted	: telefunčoahkkín telefonmøte
aigi tid	: 16.02.2013, dii./kl. 17.00–18.30
mielde deltakere	: Aili Keskitalo, jodiheaddji/leder : Gunn-Britt Retter, org. nubbejodeheaddji/nestleder : Inge Even Danielsen, pol. mubpieáejvie/nestleder : Biret Risten Sara, miellahttu/medlem : Ol Johan Gaup, miellahttu/medlem : Håkon Eriksen, miellahttu/medlem : Áile Javo, NSR ovdasteaddji Sámeráđđái / Samerádsrepr. for NSR : Geir Tommy Pedersen, parl. nubbinjodiheaddji/nestleder : Pjera Heaika Muotka, NSR-N jodiheaddji / NSR-U-leder
earat andre	: Thomas Myrnes Nygård, čállingotti jodiheaddji / sekretariatsleder

áššelisttu saksliste	: 2013/01 Godkjenning av innkalling og saksliste : 2013/02 Sametingets språkmelding : 2013/03 Sametingets barnehagemelding : 2013/04 Søknađ fra <i>Dielddanuorguovllu Nuorak</i> om optak som lokallag av NSR
------------------------	--

Sak 2013/01 Godkjenning av innkalling og saksliste

Vedtak:

Innkallingen godkjent. Ingen saker innmeldt til sak 2013/05 *Eventuelt* som utgår fra sakslisten.

Enstemmig vedtatt.

Sak 2013/02 Sametingets språkmelding

Vedtak:

1) NSRs språkpólitikk

For NSR er det grunnleggende at samer skal selv ha rett til å ta vare på og utvikle sitt morsmål. Samiske språk skal videreføres til neste generasjon, samiske språk er framtidens språk. Sametinget skal ha det overordnede ansvaret for hvordan det samiske språkarbeidet skal organiseres og finansieres. Både samiske og norske myndigheter må legge til rette for å bevare og fremme utvikling av samiske språk.

Samiske språk er en av de viktigste bærebjelkene i det samiske samfunnet. Språket bærer i seg vår samiske kultur, kunnskap og verdier. NSR vil at alle samer skal sikres tilgang til samiske språkarenaer, samiske tjenestetilbud og muligheter for å bruke eget språk. Alle samer skal ha en rett til opplæring i og på samisk. Samtidig har voksne et individuelt ansvar for å lære seg og bruke språket. NSR vil at prinsippet om at samisk og norsk skal være likeverdige språk i Norge virkeligjøres. Samisk språk skal være synlig i vårt samfunn.

Samer har rett til å bli forstått både språklig og kulturelt når de oppsøker institusjoner innen helse- og sosialvesenet. Samer kan ha en livsforståelse som er annerledes enn det majoritetssamfunnet har. Rekruttering og utdanning av samiske helse- og sosialarbeidere er avgjørende for helsetilbudet til de samiske brukerne.

Opplæringssystemet skal ta utgangspunkt i den samiske elevens og det samiske samfunnets behov. Samiske tradisjoner, språk, kultur og grunnleggende verdier må gjenspeiles gjennom hele utdanningssystemet. Den samiske skolen skal ha høy kvalitet der samiske barn og unge får best mulig tilpasset samiske opplæringstilbud. Samiske barn og unge skal ha lik tilgang på læremidler som andre. Alle samiske barn og unge skal ha individuell rett til opplæringstilbud i og på samisk, uavhengig av bosted.

Samiske medier er spesielt viktig for samfunnsdebatt, demokrati og de samiske språkene. Samisk må kunne brukes i alle medier og i all slags informasjons- og kommunikasjons-teknologi.

Moderne og tradisjonelle samiske kunstarter er en del av vår moderne kulturarv, forståelse av oss selv og vår språklige rikdom. Gjennom de ulike kunstartene kan samfunnet drives fram med kritikk og debatt. Det er viktig at samisk språk blir brukt i utøvelsen av disse.

Samisk språk skal være selvfølgelig å bruke i kirkelige handlinger.

Tiltakspunkter:

- at det etableres tilsynsorgan eller ombudsorgan for samisk språk, blant annet for å sikre at samelovens språkregler følges.
- at det etableres flere samiske språksentre.
- at språksentrenes grunnfinansiering skal styrkes.
- at det etableres et flerårig strategisk program for de samiske språksentrene, for å sikre mer forutsigbarhet i prosjektarbeidet i språksentrene.
- at det stimuleres til bruk av språkbærere og realkompetanse i samiskopplæring på alle nivåer.
- at de samiske stedsnavn brukes på veiskilt og kart der samiske navn finnes.
- at det skal lages flere samiske veinavn der det er naturlig.
- at alle offentlige bygg skiltes på samisk i samiske områder.
- å etablere samisk språkfyrårn for å motivere til bruk av samisk språk i institusjoner.
- å legge til rette for bruk av samisk språk i informasjons- og kommunikasjonsteknologi.
- å legge til rette for talende ordbøker på samisk.
- å produsere flere samiske applikasjoner til smarttelefoner og nettbrett.

- at samisk språk blir en naturlig del i barns hverdag blant annet gjennom multimedier og litteratur.
- å videreføre voksenopplæringsløft med fokus på samisk språk.
- å tilpasse Samelovens språkregler slik at samiske brukeres behov står i sentrum.
- å tilpasse Samelovens språkregler slik at de kommer til nytte for alle samer, uavhengig av bostedskommune.
- at voksne samers rett til samiskopplæring sikres gjennom lovverk og finansieringsordninger, som blant annet frikjøp for læring av samisk i arbeidstida.

Helse

- å sikre kompetanse i samisk språk og kulturforståelse i barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat).
- å arbeide for at nødmeldetjenesten har permanent samiskspråklig kompetanse.
- at det sikres tilstrekkelig tolketjeneste og samiskspråklig informasjon til samiske pasienter på sykehusene.
- å styrke den samiske kompetansen på Statens barnehus i Tromsø.
- at samiske barns rettigheter til språk og kultur sikres i møte med barnevernstjenesten, fosterhjem og barnevernsinstitusjoner.
- å virkeliggjøre en samisk verdighetsgaranti for eldre. Samiske eldre skal ha rett til omsorg hvor det tas hensyn til de Eldres samiske språk og kultur.
- at samiske pasienter skal kunne snakke samisk med Pasientreiser.
- at det utdannes flere samisktalende helse- og sosialpersonell, samt personell til kriminalomsorgen.

Opplæring og barnehage

- at samiske barn og unges rettigheter til språkopplæring virkeliggjøres gjennom informasjonsarbeid, ansvarliggjøring av skoleiere, og tilsyn.
- å utdanne flere barnehagelærere med kompetanse i samisk språk og kultur.
- at samiskspråklige barnehager gis økte tilskudd.
- å revidere opplæringsloven ved å gi samiske barn individuell rett til opplæring i og på samisk, og at dette etterlevs i praksis.
- at det utvikles og tas i bruk modeller for undervisning av elever med samisk som andrespråk som bidrar til at disse elever blir funksjonelt tospråklige.
- at tilbudet til elever som velger samisk som førstespråk og undervisningsspråk i grunnskolen skal være likeverdig tilbudet til elever med norsk som førstespråk i grunnskolen. Elever som velger samisk som førstespråk skal få best mulige forutsetninger for å bli naturlige språkbærere i det samiske samfunnet.
- at det etableres ordninger for økt bruk av språk- og kulturbærere, gjerne med eldre samer som ressurspersoner ved opplæring i tradisjonskunnskap og samisk språk.
- at opplæringsloven blir revidert for å gi samiske elever rett til videregående opplæring på samisk.
- at det opprettes videregående opplæringstilbud for samiske elever i alle samiske språkområder.
- at stipendordningen for elever med samisk i fagkretsen styrkes.
- at samisk som første- eller andrespråk på videregående skole skal gi ekstrapoeng ved opptak til høyere utdanning.

- at rammevilkårene for opplæring i samisk styrkes slik at elevene blir gitt opplæring etter deres språknivå.
- at fjernundervisning i samisk styrkes og sikres faglig utvikling.
- at samisk som fremmedspråk og programfag må få tilskudd fra staten, og overføringene må dekke skoleeiers faktiske utgifter.
- at staten må initiere og finansiere utdanning av lærere med samisk kompetansemål og pålegge rektorer informasjonsplikt om rett til samiskopplæring.
- at samiske elever skal ha tilgang til gode samiske læremidler i alle fag i grunnopplæringen.
- at det skal satses på ny teknologi slik at den samiske skolen er fremst i tilretteleggingen og bruken av nye digitale læremidler.
- videreutvikle pedagogiske metoder for læring av samisk.
- at forskere stimuleres til å bruke samisk som forskningspråk.
- at flere velger høyere utdanning innen samisk språk, gjennom bedre studietilbud og stipendordninger.
- å opprette permanent høyere utdanning i sør- og lulesamisk.

Media og kultur

- at det produseres mer samisk litteratur for barn og unge.
- at det produseres flere samiskspråklige filmer.
- at det lages ordninger for teksting av tv-programmer og filmer til de tre samiske språkene.
- at det i større grad blir dubbet samiskspråklige filmer, særlig for barn og unge.

Livssyn

- å utgi livssynsorientert litteratur for samer og på samisk, spesielt for barn og unge.
- å etablere livssyns- og verdiorientert ungdomsarbeid på tvers av landegrensene.
- å stimulere til utvikling av teologi og filosofi i samisk perspektiv.
- å styrke bruken av samisk språk i menighetene.
- å endre språkloven slik at man også har rett til fellesskapshandlinger på samisk i Den norske kirke.

2) Ansvarsfordeling i utvikling og forvaltning av samisk språk

NSRs landsstyre ønsker at språkkrettighetene til alle samer uavhengig av bostedskommune skal styrkes. NSRs landsstyre mener at Samelovens språkregler bør revideres for å styrke bruk av samiske språk.

NSR ønsker debatt om ansvarsfordeling og roller i utvikling og forvaltning av samisk språk, herunder debatt om forvaltningsområdet for samisk språk.

NSRs landsstyre ser behov for en grundigere beskrivelse av hva Sametingets forslag om hva begrepet "ressurskommuner for samisk språk" betyr og hvilke konsekvenser en omlegging vil ha.

Enstemmig vedtatt.

Sak 2013/03

Sametingets barnehagemelding

Vedtak:

NSRs landsstyre mener at samiske barnehager er et av de viktigste tiltakene for å fremme samisk språk, kultur og identitet, og imøteser derfor Sametingets behandling av Sametingets barnehagemelding, og også en påfølgende gjennomgang av Sametingets virkemidler til samiske barnehager. Sametingets barnehagepolitikk må være forankret i samiske barns rettigheter til språk, kultur og identitet, og være i tråd med nasjonale kvalitetskrav og med samiske verdier.

NSR mener at alle samiske barn skal ha en lovfestet rett til et samisk barnehagetilbud, uavhengig av barnets bostedskommune, og har bl.a.fremmet dette i forbindelse med den forrige revideringen av Barnehageloven. NSR mener dette burde være en selvfølgelig del av den nasjonale barnehagepolitikken. Den allerede lovfestede retten til barnehageplass må gjelde samiske barnehageplasser for samiske barn. Det vil være i tråd med barnas rettigheter i forhold til eget språk, kultur og identitet, slik de er slått fast bl.a. i FNs barnekonvensjon.

NSR mener videre at behovet for informasjon til foreldre om samiske barns rettigheter fortsatt er en stor utfordring, og dette er helt avgjørende for at foreldrene igjen stiller krav til kommuner, barnehager og skoler på vegne av sine barn. For samiske barn er ikke bare lovfestingen av rettigheter en terskel, men foreldrenes og offentlige tjenestetilbyderes kunnskap om samiske barns rettigheter er også en flaskehals for at samiske barn skal få det tilbudet de har krav på.

NSR konstaterer at meldingen ikke inneholder data om dekningsgraden av samiske barnehageplasser i dag. Slike data om det faktiske behovet for samiske barnehageplasser må være en del av kunnskapsgrunnet for en barnehagepolitikk som har individuell rett til samisk barnehagetilbud som en målsetning.

Rekruttering av kvalifisert samiskspråklig personale, både menn og kvinner, til arbeid i samiske barnehager, har vært og vil være en vesentlig utfordring for å lykkes med en barnehagepolitikk som gir bedre barnehagedekning av høy kvalitet. Dette gjelder både pedagogisk personale, fagarbeidere og assistenter i barnehagene. Språkompetansen blant personalet er av avgjørende betydning for barnehagens muligheter til å skape et godt språkmiljø for barna, og meldingen problematiserer i liten grad utfordringer knyttet til dette. Videre-og etterutdanningstilbud til barnehageansatte er derfor en viktig del av kvalitetsarbeidet i samiske barnehager. Aktive rekrutteringsstrategier både til barnehagelærerutdanningen, og senere til arbeid i samiske barnehager må ha sin plass i Sametingets barnehagepolitikk. Her må man vurdere om Sametingets virkemidler i større grad kan spille en rolle. Fokus på kvalitet og innhold i barnehagene i en samisk kontekst, og fortsatt satsning på pedagogisk materiell vil også være viktige pilarer i en samisk barnehagepolitikk.

Mange av dagens og morgendagens samiske foreldre har ikke samisk som førstespråk. Muligheten til et samisk barnehagetilbud for deres barn kan være avgjørende for valg av både hjemmespråk og opplæringspråk i grunnskolen. For barn uten samisk som hjemmespråk vil sterke språkmodeller både i barnehagen og i grunnskolen være avgjørende for om de blir aktivt samiskspråklige, noe som bør være en målsetning for Sametinget.

Samiske barnehager vil måtte være i stand til å møte barnegrupper med ulik språkbakgrunn, og vil måtte ha ressurser og kompetanse til å håndtere dette. Foreldresamarbeid er viktig også i forhold til språkutvikling, foreldrene bør i størst mulig grad også delta i språkutviklingsarbeidet, og mange vil ha behov for f.eks. foreldre- og motivasjonskurs i denne sammenhengen.

Også barn med samisk som hjemmespråk har behov for et godt språkmiljø og språkrøktstiltak i barnehagen. Samisk språk er under press selv i de områdene det er et majoritetsspråk. Barnegrupper sammensatt av barn med ulikt språknivå representerer praktiske og pedagogiske utfordringer i forhold til at alle barn, også de som har samisk som hjemmespråk, skal få språkstimulering tilpasset sitt språklige nivå. Dette krever både metodeutvikling og kompetanse om ulike språkmodeller, men samtidig også personalressurser nok til å tilpasse seg barnas ulike behov.

NSR mener at etableringen av samiske barnehageplasser primært er et offentlig ansvar. Likevel konstateres det at mange samiske barnehager er etablert som private barnehager etter foreldreinitiativ. Årsaken er at mange kommuner ikke har hatt vilje til å erkjenne behovet for et samisk barnehage tilbud, og samiske barn har ikke hatt en rett til et slikt tilbud. Derfor er det svært viktig å sikre at private barnehager har likeverdige vilkår med kommunale barnehager både når det gjelder finansiering og mulighetene til faglig utvikling. Hvis Sametingets målsetning er å øke dekningsgraden av samiske barnehageplasser, så bør man erkjenne at også private barnehager kan ha en viktig rolle her. NSR har i forbindelse med revidering av barnehageloven i 2008 reist problemstillingen i forhold til det offentlige tilskuddet til private barnehager. I dag representerer dessverre kommunene en skranke i forhold til etableringen og utvidelsen av kapasiteten i private samiske barnehager, fordi den totale dekningsgraden legges til grunn, og ikke dekningsgraden av samiske barnehager. Dette er problemstillinger meldingen dessverre ikke tar for seg.

Sametinget konstaterer i meldingen at innlemmelse i forvaltningsområdet for samisk språk har vært et av de beste virkemidlene for systematisk språkarbeid i barnehagene. Det er derfor et paradoks at Sametinget i språkmeldingen foreslår å legge ned forvaltningsområdet for samisk språk. En fortsatt prioritering av språkarbeidet i barnehagene må derfor være en forutsetning for framtidige endringer i ordningen med forvaltningsområdet for samisk språk.

Enstemmig vedtatt.

Sak 2013/04

Søknad fra Dielddanuorguovllu Nuorak om opptak som lokallag av NSR

Vedtak:

a) Dielddanuorguovllu Nuorak (DGN) innvilges opptak som lokallag av NSR. NSRs landsstyre er glad for interessen og engasjementet ungdommene i DGN utviser og ser at DGN vil gi et godt supplement til de allerede eksisterende lokallag i regionen. Særlig gledelig er det at DGN representerer et særskilt ungdomslag i en valgkrets hvor NSR allerede har fire lokallag.

b) Landsstyret ber om at de øvrige lokallagene i valgkretsen sørger for at DGN blir tatt med aktivt i valgarbeidet fram mot sametingsvalget 2013, men gir likevel valgstyret i valgkrets 5

Vesthavet mandat til selv å vurdere om og eventuelt hvordan DGN formelt skal tas med i arbeidet fram til endelig valgliste er ferdigstilt i kretsen.

c) NSRs landsstyre gir DGN fulle rettigheter til deltakelse i NSRs organisasjonsarbeid og ser fram til at DGN vil bidra til NSR-fellesskapet. NSR gir DGN kroner 3.000 i oppstartkapital.

Enstemmig vedtatt.

Referent

Čállingotti jođiheadji / sekretariatsleder Thomas Myrnes Nygård